

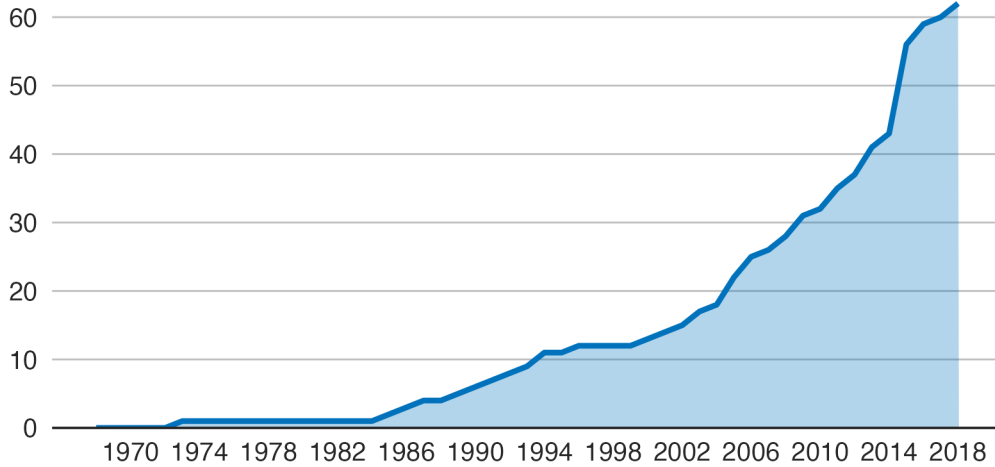
Mültecilik Tüm Toplumların Sorunu Mu?

Dr. Kaan Sevim

2025-07-24

Dünya’da mülteci sayısının artmasıyla beraber hep negatif algıların ortaya çıktığı neredeyse tartışılmaz bir gerçek haline gelmiştir. Her ne olursa olsun yerel halk ile çatışma çıkaracakları, uyum sorunu yaşayacakları ya da yerel toplumun ekonomisini oldukça kötü etkileyeceğinden dolayı toplumsal bir nefret objesine de dönüştükleri görülmektedir. İklim krizleri, siyasi olaylar, savaşlar ve daha pek çok sebeplerle insanlar zorla yerinden edilmek zorunda kalmaktadır. Bu da çevre ülkelerde veya daha doğrusu gelişmiş ülkeler üzerinde bir korku ve stres yaratmaya ve sınırları daha fazla duvar örmeye itmiştir. Trajikomiktir ki Berlin duvarı (1989) yıkıldıktan sonra herkes küreselleşmeden dem vururken, o zamanlar dünyada yalnızca 6 tane duvar bulunmaktaydı, 2018’de bu sayı 63’e yükseldi. Bugün ise 70’in üzerinde duvar var ve hala artarak devam etmekte (Ruiz Benedicto, Akkerman, ve Brunet 2018).

Kümülatif Duvar Sayısı | 1968–2018

Veri kaynağı: TNI & Centre Delàs (2018) A Walled World Report

Şekil 1: Şekil 1. Dünyadaki Sınır Duvarları

Yani artık herkes kendi kabuğuna çekiliyor ve yabancılardan daha fazla korkuyor gibi; peki bu durum gerçekten dünyanın her coğrafyasında ve her toplumsal kesiminde aynı bakış açısıyla mı ele alınıyor?

Tam bu noktada Zhou, Grossman ve Ge (2023) bu konuda gerçekten güzel bir çalışma ortaya koymuşlar (Zhou, Grossman, ve Ge 2023).

Bu çalışma, mülteci akınlarının ülkenin gelir düzeyine göre bambaşka tepkiler doğurduğunu gösteriyor. Mesela yüksek ve üst-orta gelirli ülkelerde (HMIC'ler), mülteci sayısının artması genellikle sert sığınma tedbirlerine destek ve aşırı sağ partilere yönelimi beraberinde getiriyor. Yani toplumsal olarak kenetlenme havaları eserken, bir yandan da yabancılara karşı daha dışlayıcı bir tutum söz konusu olabiliyor.

Ama bir yandan düşük gelirli ülkelerde—özellikle Uganda'da, güçlü kültürel bağlar, coğrafi yakınlık, sınırlı sosyal yardım sistemleri ve farklı siyasi dinamikler sayesinde—mülteciler karşısında kitlesel bir tepki oluşmuyor; tam tersine, yapılan insani ve kalkınma yatırımları hem sığınmacılara hem de ev sahibi topluluklara somut yararlar sağlıyor.

Dahası, mültecileri “yük” olarak görmek yerine insani yardım ve kalkınma yatırımlarıyla nasıl bir fırsata dönüştürebileceğimizi ortaya koyuyor. Uganda'nın “açık kapı” politikası ve mültecilere tanınan temel yaşam hakları, sadece gelenlere değil ev sahibi toplulukların refahına da katkı sağlıyor.

Araştırmanın genel çıktılarını şu şekilde özetleyebiliriz:

- **Altyapıda somut kazanımlar:** Mülteci kamplarına yakın okulların, sağlık merkezlerinin ve yolların kalitesi, kampların açıldığı tarihten sonra ortalamanın çok üzerinde iyileşti.
- **Toplumsal desteğin artması:** Halkın göçmen politikalarına bakışı, ‘daha fazla kısıtlama’ değil, birlikte gelişme yönünde şekillendi.
- **Genel bir kazan-kazan modeli:** Hizmet dağıtımı ve kaynak planlaması mültecilerle ev sahibi toplumun ihtiyaçlarını birlikte gözettiğinde, çatışma değil uyum sağlanıyor.

Bu sonuçlar, mülteci krizine yaklaşımda, özellikle az gelişmiş toplumlarda, “sadece geçici yardım” yerine “kalkınma odaklı entegrasyon” stratejisinin önemini vurgulamaktadır. Yani yerel halkı dahil eden, onlara da fayda sağlayan politikalar, hem sosyal uyumu hem de ekonomik büyümeyi daha fazla desteklemektedir.

Görünüşe bakılırsa, gelişmiş ülkelerde mülteci krizleri var olan gelir ve servetin yeniden dağılımı nedeniyle tepki toplarken; az gelişmiş ülkelerde dış kaynakların doğru yönetimi, mültecilere yönelik tutumları olumlu yönde etkileyebiliyor. Elbette yabancı düşmanlığını yalnızca ekonomik faktörlere indirgemek yüzeysel bir bakış olur; ancak ekonomik sıkıntıların yoğun olduğu dönemlerde göçmen karışıklığının popülerleşmesi göz önünde bulundurularak bu ifadeyi tercih ettim.

Elbette, bu çalışmada Batı ülkelerinin “uzaktan güvenlik” stratejilerine de değinmek gerekiyor: Bu ülkeler, mültecilerin kendi sınırlarına ulaşmasını engellemektense, doğrudan mülteci veren ülkelere kaynak aktararak “uzaktan” bir güvenlik duvarı örme yolunu tercih ediyor. Ancak artan belirsizlikler ve derinleşen ekonomik krizler, bu yaklaşımın ne kadar sürdürülebilir olduğunu tartışmaya açıyor. Gelecek

yıllarda bu yardımlar gerçekten etkili olabilecek mi, yoksa güvenlik önlemleri daha da mı sıkılaşıacak? Şimdilik bu soruların yanıtı belirsizliğini koruyor.

Kaynaklar

- Ruiz Benedicto, Ainhua, Mark Akkerman, ve Pere Brunet. 2018. “A Walled World: Towards a Global Apartheid”. Transnational Institute & Centre Delàs. https://www.tni.org/files/publication-downloads/informe46_walledworld.pdf.
- Zhou, Yang-Yang, Guy Grossman, ve Shuning Ge. 2023. “Inclusive Refugee-Hosting Can Improve Local Development and Prevent Public Backlash”. *World Development* 166 (Haziran): 106203. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106203>.